פחות מארבע אמות נידון משום לחי. וסמכין עליה ואע"ג דלמא לשם לחי הוקבע משום דקיימא לן כחצי בלחי העומד מאליו ואפילו לר"ת[ב] דפסק כרבא מ"מ הכא איירי אליבא דרב הונא וחצי מרב הונא דייק לה לקמן בפירקין (ד' טו.) ונראה דרש"י מדקדק דמיירי הכא בלא הוקבע לשם לחי מדמפליג בין ד' לפחות מד' דאילו עבדיה לשם לחי הוי כשר בכל ענין דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו כדפי' רש"י בסמוך אבל הכא דלקמן (דף י.) דלחי המושך הואיל והוי לאורך המבוי ואינו סותמו דינהו[ג] משום מבוי אפילו הוקבע לשם לחי ולהכי כי דייק מייה לקמן (ד' י.) שמע מייה תלת לא קאמר שמע מינה ד' דלחי העומד מאליו הוי לחי ולקמן (דף ט.) פרש"י ורשב"ג ליהוי כגרגאה מבמוך ושוה מבפנים שכן דרך מעמידי לחי שמושכין קימע' כלפי חוץ א"כ משמע דר"ל אע"ג דהוקבע לשם לחי נידון משום מבוי.

ארבע אמות נידון משום מבוי. [ה]אפילו למ"ד (ו) (לקמן ד' טו.) לחי משום מחילה דהיה לו להועיל יותר אם סותמו מ"מ היכר קלת בעינן ואע"ג דהיכא דהעמידהו לשם לחי לפי' הקונטרס מועיל אע"ג דאין היכירא מ"מ י"ל כשהועמד לשם לחי יש קול ואיכא היכירא:

אותו לחי היכן מעמידו. במבוי רחב יותר משמונה קא בעי דברוחב ח' היכן שיעמידנו הוי עומד מרובה: **קל** וחומר מחצר. אע"ג דחצר ומבוי שוין דכשהן מרובעין צריכין פס ד' ואם אינן רביעין דלמא לחי הוקבע לשם לחי ולא בעינן פס ד' אמות אבל לחי דבמבוי אינו אלא בלחי הוקבע לשם לחי אבל בחצר אינו אלא בלחי הוקבע לשם לחי דאם אינו הוקבע לשם לחי אינו אלא בלחי עומד מאליו ואפילו לר"ת דפסק כרבא מ"מ הכא איירי דלא הוקבע לשם לחי דמיירי הכא בלא הוקבע לשם לחי מדמפליג בין ד' לפחות מד' דאילו עבדיה לשם לחי הוי כשר בכל ענין דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו כדפי' רש"י בסמוך אבל הכא דלקמן (דף י.) דלחי המושך הואיל והוי לאורך המבוי ואינו סותמו דינהו[ג] משום מבוי אפילו הוקבע לשם לחי ולהכי כי דייק מייה לקמן (ד' י.) שמע מייה תלת לא קאמר שמע מינה ד' דלחי העומד מאליו הוי לחי ולקמן (דף ט.) פרש"י ורשב"ג ליהוי כגרגאה מבמוך ושוה מבפנים שכן דרך מעמידי לחי שמושכין קימע' כלפי חוץ א"כ משמע דר"ל אע"ג דהוקבע לשם לחי נידון משום מבוי.

[ד]אמות נידון משום מבוי. [ה]אפילו למ"ד (ו) (לקמן ד' טו.) לחי משום מחילה דהיה לו להועיל יותר אם סותמו מ"מ היכר קלת בעינן ואע"ג דהיכא דהעמידהו לשם לחי יש קול ואיכא היכירא:

אותו לחי היכן מעמידו. במבוי רחב יותר משמונה קא בעי דברוחב ח' היכן שיעמידנו הוי עומד מרובה: **קל** וחומר מחצר. אע"ג דחצר ומבוי שוין דכשהן מרובעין צריכין פס ד' ואם אינן רביעין דלמא לחי הוקבע לשם לחי ולא בעינן פס ד' אמות אבל בחצר אינו אלא בלחי הוקבע לשם לחי דאם אינו הוקבע לשם לחי אינו אלא בלחי עומד מאליו ואפילו לר"ת דפסק כרבא מ"מ הכא איירי דלא הוקבע לשם לחי דמיירי הכא בלא הוקבע לשם לחי מדמפליג בין ד' לפחות מד' דאילו עבדיה לשם לחי הוי כשר בכל ענין דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו כדפי' רש"י בסמוך אבל הכא דלקמן (דף י.) דלחי המושך הואיל והוי לאורך המבוי ואינו סותמו דינהו[ג] משום מבוי אפילו הוקבע לשם לחי ולהכי כי דייק מייה לקמן (ד' י.) שמע מייה תלת לא קאמר שמע מינה ד' דלחי העומד מאליו הוי לחי ולקמן (דף ט.) פרש"י ורשב"ג ליהוי כגרגאה מבמוך ושוה מבפנים שכן דרך מעמידי לחי שמושכין קימע' כלפי חוץ א"כ משמע דר"ל אע"ג דהוקבע לשם לחי נידון משום מבוי.

[ד]אמות נידון משום לחי ואין צריך לחי אחר להתירו ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו אותו לחי היכן מעמידו אי דמוקי ליה בהדיה אוספי הוא דקא מוסיף עליה אמר רב פפא [ב]דמוקי ליה לאידך גיסא רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו תימא דמוקי לה בהדיה [ג]דמטפי ביה או דמבצר ביה[ד] אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא במבוי שמונה אבל במבוי שבעה[ה] ניתר בעומד מרובה על הפרוץ וקל וחומר מחצר ומה חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ מבוי שניתר בלחי וקורה אינו דין שניתר בעומד מרובה על הפרוץ מה לחצר שכן פרצתה בעשר תאמר במבוי שפרצתו בארבע[ו] קסבר רב הונא בריה דרב יהושע מבוי נמי פרצתו בעשר למאן קאמרינן לרב הונא והא רב הונא פרצתו בד' סבירא לי' רב הונא בריה דרב יהושע טעמא דנפשיה קאמר רב אשי אמר אפילו תימא [ז]במבוי שמונה נמי לא צריך לחי מה נפשך אי עומד נפיש ניתר בעומד מרובה על הפרוץ ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת דשוו תרוייהו כי הדדי הוה ליה ספק דבריהן [ח]וספק דבריהן להקל: אמר רב חנין בר רבא אמר רב מבוי שנפרץ מצידו

[ד] פחות מד' אמות. בגרוחב המבוי נידון משום לחי וסמכינן עליה ואע"ג דלמא לשם לחי איקבע דקיימא לן הלכתא כחצי בלחי העומד מאליו [ב] ד' אמות. אם היה בולט לתוך רוחב המבוי ד' אמות נידון משום מבוי כלומר כיון דאורך הכשר מבוי ניתר בכך בעצמה ומיקרי מבוי הכא נמי נפיק מתורת לחי ולא סמכינן עליה ואע"ג דאילו עבדיה משום לחי הוי כשר דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו כדפי' רש"י בסמוך אין לאפוקיה מתורת כותל ולשוויה לחי דכיון דנפק ליה מתורת לחי ונמצא[ג] שאין תיקון למבוי זה וצריך לחי אחר להתיר המבוי. אלמא מדקתני דבציר מד' אמות לא הוי מבוי לאפוקי מתורת לחי שמע מינה הכשר מבוי בד' אמות: בהדיה. אלא בגרוחב המבוי: באידך גיסא. אלא כותל האחר כנגדו: דמטפי ביה או דמבצר ביה. גבוה ממנו או נמוך ממנו ח"נ או[ד] עב ממנו או דק ממנו כדי שיאמשך ממנו ולתוך או הימנו ולפנים: במבוי שמונה. שרחב שמונה אמות וכל שכן אם יותר: אבל במבוי שבעה ניתר. המבוי ואע"פ שאין זה לחי הואיל וסתימת הפתח מרובה על הפרוץ: ומה חצר. מרובעת או רחבה יותר על אורכה שאינה ניתרת בלחי וקורה אם נפרץ כותל שעל פני רשות הרבים על פני כולו והעמיד בו לחי משהו אינו מתיר אא"כ יש בו פס ד' כדאמרינן לקמן בפרקין (דף יב.) פסי חצר צריכין שיהא בהן ארבעה: ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ. אפילו נפרצו בה פרצות הרבה בד' מחילותיה סביב ונשאיר אם מן העומד עד שרבו עומדים על הפרוצות מותרות בלא שום תיקון: מבוי שניתר. פתיחת כותלו הסמוך לרשות הרבים בלחי משהו: אינו דין שיהא ניתר בעומד מרובה על הפרוץ. בלא שום סימן אחר ומיהו מבוי שמונה אע"ג דבהאי קל וחומר נמי מצי למישרייה דהא יותר מד' הוי האי פס ואחר משתריא בפס ד' כיון דלאו לשם לחי הוקבע בלא שום תיקון פס הוקבע כי היכי דלאפקינן מתורת לחי אפקינן נמי מתורת פס ור"י פי' דאין סברא ללמוד לענין תורת פס מחצר [ה]דאחר הפס מהני משום מחילה מכשום הכי כל שכן דמהני היכא דסותמו עפי אבל במבוי שהקילו חכמים בלחי אפי' למ"ד[ו] משום מחילה צריך שיהא שם לחי עליו אבל לענין עומד מרובה הוי ק"ו עוד משום דהוי מחילה גמורה שמועיל בכל ד' דפנות אבל לחי ופס לא מהני אלא במחילה רביעית ולהכא למימר פס ד' אמות[ז] יוכיח דמהני בחצר ולא במבוי אף אמ"ל עומד מרובה דכיון שאין יכול ללומדו מק"ו הכא נמי ליכא למימר תוכיח ועוד מה לפס ד' אמות[ח] שכן לא מהני אלא במחילה רביעית תאמר בעומד מרובה דמהני בכל ד': **תאמר** במבוי שפירצתו בארבע. וא"ת והיא גופיה נילף מק"ו מחצר שיהא פרצתו בעשר ומאי טעמא דרב הונא דאמר בארבע וי"ל דלא שייך ק"ו אפרצת עשר משום דהיא הנותנת דבשביל שמבוי ניתר אפי' בלחי משהו הוי פרצתו בד' ואפילו לאידך לישנא דאמר לקמן (ד' י.) גבי פסי בירלות כיון דאקילו בהו מד קולא אקילו בהו קולא אחריתי התם משום עולי רגלים[ט] הקילו קולא יתירא מפני דוחקן וא"ת א"כ מאי פריך מה לחצר שכן פרצתו בי' מה פירכא היא זו נימא היא הנותנת משום דלא בעומד מרובה[ד] שרי עד עשר וי"ל דהיא הנותנת לא אמרי' אלא לאמור הק"ו אבל לאמור הפירכא כדי לקיים הק"ו לא אמר: **שפרצתו** בד'. וא"ת ועשה ק"ו מלחי וקורה שאין מועיל בחצר מהני במבוי עומד מרובה כו' וי"ל דאיכא לאימר פירכ' עשר תוכיח ואיכא לאימר דילף אלא יועיל לחי וקורה למבוי ועומד מרובה לחצר דגמירי לה מסיני דמהני וכן שיועיל לחי וקורה לחצר איכא למילף דגמירי דבעי פס ארבעה ועוד דמעומד מרובה איכא למילף דמה לעומד מרובה דמהני בכל ד' דפנות וממבוי נמי איכא למילף דמה למבוי שכן פרצתו בארבעה לרב הונא: **וספק** דבריהם להקל. וא"ת תיפוק ליה דקיימא לן בפירקין (ד' טז:) דפרוץ כעומד מותר וי"ל דהכא (ג) קיימא לן אליבא דרב הונא בריה דרב יהושע דאית ליה לקמן (ד' טו:) פרוץ כעומד אסור וא"ת ואמאי הוי ספק דבריהם הא קיימא לן דבדי אדם אפשר לאמר פרוץ כעומד מותר ואי לא אפשר לאמר ליחוש דילמא פרוץ מרובה וכן בפרק ב' דחולין (ד' כח:) דפליגי במחלה על מחלה אי הוה כרוב משמע דאפשר לאמרינן בפרק ג' דיבמות (ד' כח.) לא סתם לן תנא כר"י הגלילי דאמר אפשר לאמר אפשר לאמר אפשר ובהזורק (גיטין ד' עח.) גבי ספק קרוב לו ספק קרוב לה דאמר ומיתזי הי מינייהו קדיש וכ"ת כשבאו שניהן בבת אחת

עין משפט נר מצוה

לג) א ב ג ד מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה כב טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף יב:

רבינו חננאל

פחות מד' אמות נידון משום (לחי) [מבוי] ואין צריך לחי אחר להתירו ש"מ דשיעור מבוי ד' אמר בעינן ודב יוסף אמר לך לא אתא לאשמעינן אלא כל דהוא מד' אמות ולמעלה נפיק ליה מתורת לחי והרי הוא כמבוי וצריך הוא לחי להתירו ולעולם אפילו ד' טפחים הוי מבוי. ומיבעיא לן הא דתני בבולט וצריך לחי להתירו אותו לחי היכן מעמיד. אם מעמידו בראשו של בולט נמצא מוסיף עליו. ופריק רב פפא דמוקים ליה כנגדו בכותל אחר שכנגדו. רב הונא א' לעולם אינו מעמידו אלא בראשו של בולט וכגון שבולטו יתר או פחות שיהא נראה או בולט או שוקע אבל משהו עם אותו לחי הבולט לו. אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא במבוי ח' אמות שנמצא הבולט ד' אמות ונמצאו עוד ד' אמות מבוי והכל צריכין דבר להתירו אבל מבוי ז' אמות וד' מהן לחי הבולט אין צריך לחי אחר להתירו אלא נידון כעומד מרובה על הפרוץ מק"ו וכו'. ופרקינן מה לחצר שכן פרצתה בעשר דתנן חצר שנפרצה מב' רוחותיה כו' ואוקמה רב בעשר וכגון שנפרצה בקרן זוית דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי. תאמר במבוי שפרצתו

רב נסים גאון

חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה ניתרת במרובה עומד על הפרוץ. לפנינו בזה הפרק פרשו כי החצר צריכה פסין ואין מועיל לה לחי וקורה כלום וזהו שאמרו (דף יב) חצר ניתרת בפס אחד ר' אומר בב' פסין אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן חצר צריכה ב' פסין וטעמו של דבר שהיא ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ כי כל מחיצות של שבת צריכות עומד מרובה על הפרוץ חוץ מפסי ביראות כמו שאנו עומדין לפרשו וכל שכן המבוי שמועיל בו לחי וקורה שיועיל בו עומד מרובה על הפרוץ: מה לחצר שכן פרצתה בי' כבר הזכרנו מה שאמרה המשנה בזה הפרק כל פרצה שהיא כי' אמות כו' וגם בפרק חלון (דף עו) כותל שבין ב' חצרות גבוה י' טפחים נפרץ הכותל עד י' אמות מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד מפני שהיא כפתח כבר נתברר לך כי פרצת חצר בי' ומה שאמרו פרצת מבוי בד' כבר מפורש אחר כן רב הונא אמר אחד זה ואחד זה בד':

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) [שבת לד. לקמן מה: גיליה ג:], ג) לקמן טו. ע"ש ברש"י (בסוף העמוד) ד"ה ואפליגו [וע"י קדושין נב. וברש"י שם ד"ה יע"ל קג"ם וע"י תוס'], ג) לקמן יב. ושם ע"ב, ד) דף ו., ה) עי' תוס' קידושין נב. ד"ה ביע"ל, ו) עי' ריטב"א, ז) לקמן יב., ח) לקמן כ ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מרבע וכו' למאן דאמר. נ"ב לקמן בדף יב ע"ב: (ב) ד"ה וספק וכו' וי"ל דהכא קאי אליבא דרב הונא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ארבע. אפילו למ"ד. נ"ל דמוכח כן דהא מלא דשמעתין הוא נ"ב ואיכו ס"ל לקמן דף ט ע"ב דלא הטומד מאליו הוי לחי וחזו למ"ד לחי מסוס ממילה עיי"ש: ד"ה אינו דין דבחצר הפס מהני משום מחיצה. עיין לקמן דף ט ע"ב תוס' ד"ה כותל:

ליקוטי רש"י

מבצר. ממסר [עי' ע"ז ט.]. דשוו תרוייהו כי הדדי. שיינן שוין [עי' ב"ק לב.].

הגהות וציונים

ה) בכת"י וראשונים דמטפי ביה פורתא או דמבצר ביה פורתא: ו) ע"ל במבוי שבע (יעב"ץ) ובכת"י שבע אמות: ז) ע"ל בארבעה (טפחים, רש"ש), וכ"ה בכת"י: ח) ב' הדיבורים האלו שייך לעיל ע"א (הגרי"א חבר): ט) בב"י העתיק נמצא (ואולי צ"ל וכיון דנפק ליה מתורת לחי נמצא שאין תיקון וכו'), ובכמה ראשונים מעתיקי לשון רש"י ליתא תיבות "דכיון דנפק ליה מתורת לחי": י) תיבת "אור" מיותר וליתא בכת"י ובדפו"ר (דק"ס): יא) צ"ל מלואו דבותא (כת"י הדפו"ר): יב) בכת"י ובדפו"ר דרב הונא רבה, והי"א הנוסחא האמיתית ופי' רב הונא הגדול אבל לא היה רבו של רב הונא בריה דר"י ולא ראהו מעולם דאפי' רבא רבו של רב הונא בריה דר"י לא ראה את רב הונא (עי' תוס' בכורות יא ע"א, דק"ס): יג) צ"ל נידון (חכמת מנוח), ובדפו"י איתא כהגון ד' נידון משום מבוי (וכלשון הגמ' שם "ד' אמות" נידון משום מבוי, ונשתבש אח"כ כלפנינו): יד) לשון התוס' "ד' אמות" אינו מדוקדק דהו"ל למינקט פס "ד' טפחים" דמהני דמחצר וכו' (מהרש"א), ועי' רש"ש, שפ"א, גנזי יוסף מה שהקשו על דבריו: טו) נראה דצ"ל אלא בפס ארבעה (מראה כהן):

מצידו. כגוונא מרכו ולא אכל רשאו אלא שיש מרבעה עומד מן הפתח עד הפרלה: מראשו. שהיה מבוי רחב כ׳ אמה וסתמו עשר אמות כדתנן והרחב מעשר ימעט ונפרלה פירלה באותה סתימה: לא תיפלוג עלאי. לומר דרב מכסר פירלת עשר בלידו דהא רב איקלע לדמתריא כו׳: בקעה מצא. עמי הארצים היו ומזלזלין במלות והחמיר עליהן לעשות סייג להרחיקן מן העבירה כאדם הגודר בקעה פרולה לשומרה: מבוי עקום. ושני פתחיו לרשות הרבים: כזה

תורתו כמפולש. ומבוי המפולש לרה״ר צריך צורת פתח מכאן ולחי מו קורה מכאן כדלקמן אף זה צריך לשני פתחיו לגד רשות הרבים לחי לכל רוח ובעקמומיתו צריך צורת פתח דפילוש שהוא מפולש לחבירו הוי כמפולש לרה״ר: תורתו כסתום. ואין צריך בעקמומיתו כלום אלא אלו עושין לחי לפתחן ואלו עושין לחי לפתחן דלא מצרכינן צורת הפתח אלא לפתחים המפולשין זה כנגד זה לרשות הרבים. ל״ש מורתו כסתום תורת מבוי סתום וצריך לעשות לחי לעקמומיתו[7] והיינו לחי שעושים במבוי סתום וזה קבלתי ממורי הזקן ז״ל: אילימא ביותר מעשר. שרוחב פתיחת עקמומיתו יותר מעשר: בהא לימא שמואל בסתום. ומיסגי בלחי אחד לחי ביותר מעשר במבוי סתום מי מהני ולליטנא קמא כיון דיותר מעשר הוי כחד מבוי וכי האי גוונא לא לימא שמואל דלאו מפולש הוא: אלא לאו בעשר. אלמא פירלת לדלין לרב בארבעה[8]: מכלל דרב הונא. אפי׳ בפירלה דלא בקעי רבים כגון שפרולה למקום מטונף או למקום מקולקל בפתחים וטיט ואין דרך רבים מצויים לעבור באותה פירלה אסר נמי בארבעה: מ״ש מדר׳ אמי ומדרב אסי. דאמרינן לעיל אם יש שם פס ארבעה מתיר פירלה עד עשר אלמא פירלת מבוי מגידו בעשר: התם דאיכא גידודי. שנשתייר מן הכותל ביסוד ג׳ או ד׳ טפחים גודה על כל פני הפירלה שאינה נותה לעבור בה: הבא. לאסרנא אלא בדליכא גידודי גידוד לשון שפה: ר״ה. משמע רחב שם עשרה אמה[9] ועיר שמצויין בה ששים ריבוא[10] ואין בה חומה (או) שהיה ר״ה שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר[11]: צורת הפתח מכאן. בראשו אחד: ולחי וקורה. בסוף העיר: יתר על כן. לעיל מייתי אירי בבונה עליה מבית לבית שבשני לידי רה״ר וכן גשרים המפולשין לרה״ר דשרי ר׳ יהודה לטלטולי תותיה משום פי תקרה יורד וסותם בפ׳ כל גגות העיר וקאמר בברייתא יתר על כן אפילו היכא דליכא פי תקרה הואיל

[א] מצידו בעשר מראשו בד׳ מאי שנא מצידו בעשר דאמר פתחא הוא מראשו נמי נימא פתחא הוא א״ר הונא בריה דרב יהושע בגון שנפרץ בקרן זוית [ב] דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי ורב הונא אמר[ג] אחד זה וא׳ זה בארבעה וכן א״ל רב הונא לרב חנן בר רבא לא תפלוג עלאי דרב איקלע לדמחריא ועבד עובדא כוותי א״ל רב [ד] בקעה מצא וגדר בה גדר אמר רב נחמן בר יצחק כוותיה דרב הונא מסתברא דאיתמר מבוי עקום רב אמר [ה] תורתו כמפולש ושמואל אמר תורתו כסתום במאי עסקינן אילימא ביותר מעשר בהא לימא שמואל תורתו כסתום אלא לאו בעשר וקאמר רב תורתו כמפולש אלמא פירצת מבוי מצידו בד׳ ורב חנן בר רבא[ו] שאני התם [ז] דקא בקעי בה רבים מכלל דרב הונא סבר אע״ג דלא בקעי בה רבים מ״ש [ח] מדר׳ אמי ורב אסי התם דאיכא גידודי הכא דליכא גידודי: ת״ר כיצד מערבין דרך רה״ר עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה[ט] מכאן [י] חגניה אומר ב״ש אומרים עושה דלת מכאן ודלת מכאן וכשהוא יוצא ונכנס נועל ב״ה אומרים עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן ורה״ר מי מיערבא והתניא [כ] יתר על כן א״ר יהודה מי

לחתם והא מי אפשר לגמלס התם נמי הואיל ולאו אדעתייהו לגמא בגת לחתם הוי כגידי שמיס וי״ל הואיל ואי אפשר לגמלס אלא ע״י טורח גדול לא הטריחו לגמלס ולמדוד בספק דבריהם וכן משמע מלשון הקונטרס דפי׳ דרוב בני אדם אין יכולים לגמלס והוי ספק גמלס ואסור או לא לגמלס ומותר וה״ר שמעיה פי׳ דמלי למימר דגידי אדם נמי אי אפשר לגמלס והא דפרוץ כעומד מותר משום דהוי כעין ספק ספיקא שמא עומד מרובה ואפי׳ כי לא נפיש ושוו כי הדדי מותר והשתא שפיר קרי ליה ספק דבריהם אך קשה מאי איריא ספק דבריהם אפי׳ בדאוריתא נמי שרי כיון דהסיתר קרוב מן האיסור דמטעם זה בעי למיסרי בשמיטה במחלה על מחלה וי״ל דהא דשרי הכא אי פרוץ נפיש היינו בח׳ אמות מצומצמות אבל שמא יש מעט יותר ואפי׳ אי פרוץ נפיש איכא ד׳ אמות ולכך לא שרי אלא בספק דבריהם ואם תאמר דבפרק ב׳ דבכורות (ד׳ יח.) אמרי׳ נמצא מכוון בין שתי עיירות לרבנן ימיאו עגלה אחת ויתנו והשתא כל אחת תביא עגלה לעלמה דשמא קרובה היא ואפי׳ מצומצמות הא אמר הקרובה אפילו קרובות וי״ל דממה נפשך סגי באחת אם רחוקה היא פטורה ואי קרובה היא יוצאה בשל תנאי אמרת דילמא מצומצמות היא זה אינו מצוי: מציידו בעשר מראשו בארבעה. עשר אין פירושו כארבע׳ דעשר כשל מטה וארבעה כשל מעלה: דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי. מיהו אם עשאו׳ כעין פתח במזוזות ומשקוף הוי שפיר פתח כדאמר לעיל (ד׳ ה.) דפתח ליה בקרן זוית: אחד זה ואחד זה בד׳. אם נפרץ בקרן זוית אבל אם נפרץ מראשו בלא קרן זוית לא הוי בד׳ דלא פליג אדרב יהודה דאמר לקמן (ד׳ י.) מבוי שהוא רחב ט״ו אמות מרחיק ב׳ אמות ועושה פס ג׳ אמות והשתא הוי פירלה ב׳ אמות ומגידו דהוי בד׳ היינו משום דקא ממעט בהילוכא אבל כשהפירלה בראשו לא ממעט בהילוכא דלא שבקי פתחא רבה ועיילי בפתחא זוטא[ט]: רב אמר תורתו כמפולש. פי׳ בקונטרס דצריך לעשות צורת הפתח בעקמומיתו דפילוש מה שמפולש לחבירו הוי כמפולש לרה״ר ולשני פתחים לגד רה״ר יעשו לחי או קורה לכל אחד ואמילתא דשמואל נמי דאמר תורתו כסתום פי׳ בשם רבו הזקן תורת מבוי סתום צריך לעשות בעקמומיתו דהיינו לחי מיהו שם פי׳ פירוש אחר תורתו כסתום ואין צריך בעקמומיתו כלום והלשון דחקו דכיון דתורתו כסתום מה צריך לעשות בעקמומיתו וכפירושו משמע מדקאמר בשמוך אי ביתר מעשר הא לימא שמואל תורתו כסתום משמע דלרב אחי שפיר ואי תורתו כמפולש קאי אפתחים דהיינו שצריך לעשות צורת הפתח באחד הפתחים ובשני לחי ולא בעקמומיתו א״כ לרב נמי קשה דאין יועיל לחי מצד אחד או אפי׳ צורת הפתח ביותר מעשר הא אית ליה לרב[כ] אע״פ שיש לו צורת הפתח צריך למעט אבל אי אעקמומיתו קאי כדפירש רש״י אחי שפיר לרב דסגי בצורת הפתח אפי׳ ביותר מי׳ הואיל ופתחי מבוי הפתוחים לרה״ר לא הוו יותר מעשר [מ] דהא ל״ה מהני מן התורה אפילו לרב ביותר מי׳ כדאמרינן לקמן (ד׳ יא.) גבי כלאים [ומיהו יש לדחות דהוי נמי מלי פריך לרב אלא דמקשה אליבא דשמואל טפי בפשיטות] ועוד יש ראיה א) מהסוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא כו׳ ואמרכוה דלתות[נ] ופירש״י עקום כמין מ׳ וצריך ב׳ דלתות לשני עקמומית דאי לאו הכי די בדלת אחת ומיהו ר״מ גרים ואמרכוה דלת וכן כתוב ברוב ספרים ואפילו גרסינן דלתות [מ] אינכא למימר דמפולש גמור הוה ועקום באמצע זה ופתוח בשלשה פתחים לרה״ר דממה נפשך צריך לעשות דלתות וגבי מבוי הטשוי כגדל (לקמן ד׳ מ:) משמע הקונטרס דקאמר אלא עושה ל״ה לכולהו פי׳ לגד מבוי הגדול ואידך גיסא משתרי בלחי וקורה היינו לגד כפי׳ הקונט׳ אבל אי קאי הא דקאמר עושה ל״ה לכולהו היינו לגד רה״ר ואידך גיסא קאי אפתח מבוי גדול אז גיסא לא אחי שפיר ואין לתמוה למה יהיה מבוי עקום חמור ממפולש גמור דסגי בל״ה ולחי אחד דבעינן שיהא ל״ה כל בני המבוי: כיצד מערבין דרך רה״ר. פ״ה רה״ר רחב י״ו אמות ומפולש משני לדדיה משער לשער ומעויין בה ששים רבוא וכן יש בה״ג דבעינן דריסת ס׳ רבוא וקשה לר״ת דבשבת בפ׳ הזורק (ד׳ לח.) אמר דעגלות הוו תחתיהן ובינייהן רה״ר ותחתיהן לא היו ס׳ רבוא ואומר ר״י דמ״מ דרכן היה לגאת ולבא באותו דרך ועוד הקשה דבדגלי מדבר הוו עוף ונשים לאין מספר וכן קשה מערב רב ויש לומר דלא גמרי׳ ממשכן אלא מילתא דכתיבא במספרם: ולחי וקורה מבאן. אף על גב דלחי לא מהני ביותר מעשר יעשה לחי רחב עד שיתמעט המחיר מעשר: יתר על כן אמר ר׳ יהודה. פירש הקונטרס לעיל מייתי אירי בבונה עליה כו׳ דשרי ר׳ יהודה לבטול מתחיה מטוס פי תקרה יורד וסותם וקאמר בברייתא יתר על כן אמר ר׳ יהודה אע״ג דליכא פי תקרה הואיל ואיכא ב׳ מחיצות מעלייתא והכי משמע בהדיא בתוספתא [במכילתין פ״ז] דלהא קאי יתר על כן: מי

מסורת הש״ס עם הוספות

[א] [לקמן לד:] תענ״ רשב״א פירושו בב׳ אופנים, [ב] [לקמן ק: מולין ק:], [ג] [לעיל ה.], [ד] [לקמן יא:], [ה] שבת ו. וקיו. [לקמן יב. כב. נט: לה.], [ו] שבת צט., [ז] עי׳ שבת ו. (וברש״י שם ה. ד״ה לדגלי) ועי׳ ריטב״א בשבת שם (ו. ד״ה וראיזהו) דמש״כ רש״י כאן דאין רה״ר אלא מפולש כ״ה בירושלמי (ועי׳ ריטב״א כאן), [ח] לקמן שם, [ט] לעיל ב:, [י] לקמן עמוד ב.

תוספות ישנים

א) ומהא [לקמן דף ח ע״א] דכיון גודא ומומינו בעקמימומו אין לחיים לחי׳ ד״ל דמי לאשו אחד לא הוי לעשות לסם תיקון:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה רב אמר וכו׳ דהא צה״פ מהני מן התורה. עיין לקמן דף כב ע״א תוס׳ ד״ה והאר״: באד״ד איכא למימר דמפולש גמור הוי. עיין לקמן דף י ע״ב תוס׳ ד״ה עושה פס:

ליקוטי רש״י

לא עבדי אינשי. דלאו אורחים הוא [לקמן צד:]. בקעה מצא. כלומר אין בני תורה שילעו להזהר בבקעה זו שאין לה שומר והכל פרוץ [לקמן ק:]. יתר על כן. רשא דבריתא אחד מלון שבין שני בתים ואחד מלון שבין שני חצירות וגשרים ופסגות וכה״ר המקולה מטלטלין מתחיתן בשבת דברי ר׳ יהודה יתר על כן אמר רבי יהודה לאפילו הה״ר גמורה ואין שם בקרה למימר יורד וסותם שני בתי מדינות של שני לידי הר״ר [לקמן צה.].

הגהות וציונים

[מ] בכת״י ורב הונא אמר רב אחד זה וכו׳, וכבר העיד הרא״ש (סי׳ ז ע״ש נפק״מ לענין הלכתא) בשם הר״מ שכ״ה בכל הספרים (דק״ס): [נ] [גיר׳ הרא״ש בר אבא] (גליון) וכ״ה בכת״י ובדפו״ר, והוא הוא (דפעם נקרא ״בר אבא״ ופעם ״בר רבא״), ועי׳ סה״ד ערך ר׳ חנן (דק״ס עי״ש), ולפנינו ע״פ המהרש״ל בדפו״ר: [נ] ג׳ רי״ף ורא״ש אי קורה (גליון): [ד] עי׳ ביאור פירושו בחי׳ הריטב״א (ועי׳ חזו״א סה, ו): [ה] בדפו״ר נוסף דהא פירצת צדדין הוא שהאחד פרוץ מצידו כלפי ראשו של חבירו (ועי׳ ריטב״א ותוס׳ ר״פ): [ו] עי׳ בארוכה בביאור הלכה סי׳ שמה ד״ה ״שאין ששים רבוא״ מחלוקת הראשונים והשיטות בענין תנאי זה דס׳ רבוא:

עין משפט נר מצוה

לד א מיי׳ פי״ז מהל׳ שבת הל״ז טוש״ע א״ח סי׳ שס״ה ס״ב:
לה ב מיי׳ פי״ז מהל׳ שבת הל׳ ג יט סמג עשין לרבנן ה טוש״ע א״ח סי׳ שס״ד ס״ג:
לו ג טוש״ע א״ח סי׳ שסה סעיף ג:

רבינו חננאל

בד׳. ופרקינן סבר רב הונא בריה דרב יהושע פרצת מבוי נמי בעשר. רב אשי אמר אפילו תימא במבוי ח׳ לא צריך לחי מה נפשך אי עומד נפיש הרי הותר בעומד מרובה על הפרוץ אי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת כי הדדי ניתנו הרי ספק דדבריהן וספק דדבריהן להקל: אמר רב נתן בר׳ אבא אמר רב פירצת מבוי מצדדין בעשר מאמצעיתו בקרן זוית בד׳ ורב הונא אמר בין מן הצדדין בין מן האמצע בד׳ דרב איקלע לדמחדיא ועבד עובדא כוותיה א״ל גדר גדר כלומר לא שהלכה כך אלא ראה אותן שמקילין והחמיר עליהן. אמר רב נחמן בר יצחק כרב הונא מסתברא דהא אמר רב במבוי עקום כמין גומא ונפרץ בסופו שהוא כמו מצידו ואמר תורתו כמו מפולש ואי אפשר לומר כשפרצתו יתר מעשר דהאמר שמואל תורתו כסתום. וביותר מעשר ליכא מאן דמכשר אלא ודאי בפחות מעשר ואמר רב כמפולש. אלמא פירצת מבוי מצדו בד׳ סבירא ליה לרב וכל שהוא יתר מארבעה הרי הוא כמפולש. ודחי רב חנן שאני מבוי עקום דקא בקעי ביה רבים. מכלל דרב הונא אע״ג דלא בקעי רבים אסור. מ״ש מדר׳ אמי ורבי אסי דאמר אם נשתייר בו פסל מחיר פירצה עד עשר. ופרקינן הא דר׳ אמי ור׳ אסי בדאית תמן גידודי: ת״ר כיצד מערבין רה״ר עושה צורת הפתח מיכן כו׳ עד בה״א עושה דלת מיכן ולחי או קורה מיכן. ואקשינן וכי מערבין רה״ר והתניא יתר על כן א״ר יהודה

ו: מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מי שיש לו שני בתים בו׳. פי׳ שתי תצירות דאין מבוי ניתר בלחי תצירות: **וכי** תימא בכך הוא דלא מיערבא בו׳. משמע דמסיק עד שיהו תצירות פתוחות לתוכו[1] ובתוספתא[1] גרס׳ בהדיא ב׳ דאפי׳ בדלתות לא מיערבא ואם כן איירי ברה״ר גמורה רוחב ט״ז אמות והקשה דלקמן בפירקין (ד׳ י.) אמרינן דלכל היותר לא המיר ר׳ יהודה אלא עד י״ג אמה ושליש וי״ל דמעיקרא ס״ד ודאי דמיירי ר׳ יהודה ברוחב ט״ז אמה אבל לפי המסקנא דמשני כילד מערבין מבואות המפולשות הכי נמי הויא דיתר על כן איירי במבוי המפולש ואין רוחב ט״ז ובכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא ולא קשה מירושלים דהוי רוחב ט״ז אמה ועי״ל דמעיקרא נמי ידע שפיר דלא המיר ר׳ יהודה אלא עד י״ג אמה ושליש ומ״מ הוי רה״ר גמורה כגון שרשות הרבים אחת משני לידי הממדי רוחב ט״ז אמות ואורך רה״ר

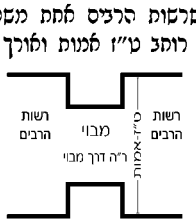

(ה) מהלכין דרך מבוי * דהשתא אפי׳ במבוי דלא הוי רוחב ט״ז אמות הוי רה״ר גמורה כיון דבשני לידי המבוי הוי רוחב ט״ז אמה כמו בין העמודים דאמר פ״ק דשבת (ד׳ ז.) דהוי רה״ר אע״ג דלא הוי ט״ז אמה אפי׳ למ״ד התם בין העמודים נידון ככרמלית היינו משום דעמודים הן זה אצל כנגד זה ולא נתמ״ת תשמישתיה ולא דמי למבואות המפולשות דהתם רה״ר אינה עוברת במבוי אלא שבני רה״ר

עוברות אצל הפתחים וכ״ל לפי זה אע״ג דלר׳ יהודה לתי וקורה מהני מדרבנן לי״ג ולרוחב י״ז לא מהני מודה הוא דמדאורייתא אין חילוק בין י״ג לי״ז וקסבר ד׳ מחיצות דאורייתא[1] ולכך פריך מירושלים אע״ג דרחבה י״ז אמה כיון דחיידן עליה משום רשות הרבים מדאורייתא הוא הדין ברחבה י״ג דמדאורייתא אין חילוק ואם תאמר כיון דאית ליה לרבי יהודה שתי מחיצות דאורייתא אמאי איצטריך למיתני בברייתא פרק קמא דשבת (ד׳ ג.) זו היא רשות היחיד גמורה אחרת עמוק עשרה טפחים ורוחב ד׳ כו׳ למעוטי דרבי יהודה דיתר על כן הא מדקתני בריש׳א איזהו רשות הרבים סרטיא ופלטיא ומבואות המפולשות שמעינן שפיר למעוטי דרבי יהודה דלדידיה מבואות המפולשות לא הוי רה״ר הואיל ואיכא ד׳ מחיצות ויש לומר דאי מרישא ה״א דטעמא דר׳ יהודה לאו משום שתי מחיצות אלא משום דקסבר לתי וקורה משום מחיצה דאיכא מאן דסבר הכי בפירקין[1] להכי איצטריך זו היא רשות היחיד גמורה למעוטי דרבי יהודה דלא הוי רשות היחיד דלתי וקורה לא חשיבי מחיצה:

והאמר רבה בו׳. פ״ה דפריך אמאי דשריין לתי וקורה מלא אחד ומדמצריך לנעילת דלת אינו נראה לו פשיטא מקשה (לו[1]) דאיכא לאוקומא נמי בנעלת ואם תאמר כיון דיש לו ד׳ מחיצות ושלישית בנעלת הוי ג׳ מחיצות ולקמן[2] אמר דלכל היותר לצ״ה שלש מחיצות דאורייתא ויש לומר לפירושו דהיינו דווקא היכא דאיכא ג׳ מחיצות גמורות הוו דאורייתא אבל הכא דשלישית ע״י דלת רביעית נמי צריך דלת ולר״י נראה דפריך משום דמשמע ליה דצ״ה לא בעי נעילה וכן אמר בסמוך דבברייתא לא מפרש בדברי צ״ה נעילה כמו בדברי ב״ש וא״ת והיכי פריך מר׳ יוחנן דאמר בפרק ב׳ דהוי אליבא דרבי יהודה דאמר אתו רבים ומבטלי מחיצתא ופליגי עליה התם דבנן ויש לומר דפריך כי היכי דלר׳ יהודה בשם ד׳ מחיצות דלא חשיבי ליה מצריך נעילה הכי נמי ב׳ מחיצות דלא חשיבי לרבנן יהיה צריך נעילה וכן משמע בפרק שני (ד׳ כב.) דשתי מחיצות לרבנן כשם ד׳ מחיצות לרבי יהודה: **ומי** עבדינן בתרי חומרי. ואם תאמר ומאי סלקא דעתך השתא כיון דלא סתרו אהדדי וכי משום דהלכתא כוותיה בחד דוכתא יהא הלכה כמותו בכל מקום ובכמה מקומות קיימא לן כמר בהא וכמר בהא ויש לומר דלא דמי דהתם מבוי שרי בצ״ה לבולי עלמא וליכא מאן דמצריך לתתות:

כאן לאחר בת קול. ואם תאמר מאי שנא דלא קיימא לן כבת קול דרבי אליעזר דהתם (ב״מ ד׳ נט:) ויש לומר דהתם לא יצאה בת קול. אלא הוא דלא הוו שרו בת קול אלא מגמא דבני בבא ומשגיחין בבת קול דבבא מציעא בפרק הזהב (דף נט) אמרו עמד ר׳ יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא לאמר וכבר פירשנוהו בברכות: ובגולגולת

הואיל ואיכא שתי מחיצות מעליתא מחיצת הבית מכאן ומחיצת בית השני מכאן סגי בתקנתא פורתא: לחי מכאן. אצל פתח הבית האחד: ולחי מכאן. אצל פתח השני לאותו בית עצמו והויא שתיתה לאחי לאחי רשות הרבים ומותר לטלטל מבית לבית: ירושלים. רשות הרבים שלה מכוון משער לשער ומפולש ויש בה דריסת שתים ריבוא ורחב שם עשרה אמה ואילמלא שנועלין דלתותיה בכל לילה חייבין עליה בשבת משום רשות הרבים אבל נעילת דלתות משויא לה כחצר של רבים ומערבין את כולה וכל זמן שלא עירבו הויא כרמלית ולא מיחייבי עלה והכי נמי אמרינן בפרק בתרא (ד׳ קא.) דירושלים כרמלית היא: **אבולי דמחוזא.** שערי העיר מכוונים זה כנגד זה והיו בה שתים ריבוא: חייבין עליה בו׳. אצלמא נעילת דלתות בעינן בכל לילה והכא קתני עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן בית הלל: צריך לנעול. אותו דלת יחיד: **אבולי דנהרדעא.** רחבי מבואות מפולשין לרשות הרבים הוו: דטימן עד פלגייהו בעפרא. סתומות עד חציין בעפר ואין אדם יכול לנוענן מפני העפר. טיימן כמו טומנין פלשתאי (בראשית כו): מגופות היו. לא היו כולן פתוחות אלא סגורות ופתוחות במקצת. מגופות כמו הגפת דלתות (ערכין ד׳ יא.): **מבוי עקום.** שני פתחיו מפולשין לרשות הרבים אחת כגון זה*:

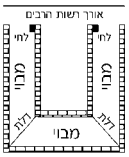

ואצרכוהו דלתות. בשני עקמימותיו: תורתו כמפולש. וכאן שני פילוסין דרה״ר[1] יש: הלכה בת״ק. אלא בעי דלת אלא ג״ה: בת קול. לקמן בפירקין (ד׳ יג.) שיאלה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל: ורבי

מי שהיו לו שני בתים משני צידי רה״ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות[6] מיערבא[6] והאמר רבה בר בר חנה[3] אמר רבי יוחנן [4]ירושלים אילמלא דלתותיה נגעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ואמר עולא הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותיהן נגעלות חייבין עליהן משום רה״ר אמר רב יהודה הכי קאמר [5]כיצד מערבין מבואות המפולשין לרשות הרבים עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה[2] מכאן איתמר רב אמר [3]הילכתא כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כחנניה[7] איבעיא להו לחנניה אליבא דבית הלל צריך לנעול או אין צריך לנעול ת״ש דאמר רב יהודה אמר שמואל אינו צריך לנעול וכן א״ר מתנה אמר שמואל אינו צריך לנעול איכא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר לי שמואל אין צריך לנעול בעו מיניה מרב ענן צריך לנעול או אין צריך לנעול אמר להו תא חזי הני אבולי דנהרדעא דטימן עד פלגייהו בעפרא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר להו ולא מידי אמר רב כהנא הנך מגופות הואי כי אתא רב נחמן אמר [7]פניות לעפרייהו לימא קסבר רב נחמן צריך לנעול לא [8]כיון דראויות לנעול אע״פ שאין נגעלות [9]ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא רמו עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל ואצרכוהו דלתות[9] חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש והאמר רב הלכה כת״ק כשמואל דאמר הלכה כחנניה והאמר שמואל תורתו כסתום כרב דאמר תורתו כמפולש ומי עבדינן כתרי חומרי והא תניא [3]לעולם הלכה כבית הלל והרוצה לעשות כדברי בית שמאי עושה כדברי בית הלל עושה מקולי ב״ש ומקולי ב״ה רשע מחומרי ב״ש ומחומרי ב״ה עליו הכתוב אומר [4]הכסיל בחשך הולך אלא אי כב״ש בקוליהון וכחומריהון אי כב״ה בקוליהון וכחומריהון הא גופא קשיא אמרת לעולם הלכה כב״ה והדר אמרת הרוצה לעשות כדברי ב״ש עושה ל״ק כאן [7]קודם בת קול כאן לאחר ב״ק ואיבעית אימא הא והא לאחר בת קול ורבי

עין משפט נר מצוה

לז א מיי׳ פי״ד מהל׳ שבת הלכה ל סמג עשין לדרבן ל טוש״ע ל״ח סי׳ שמה סעיף ז כהג״ה וסי׳ שסד סעיף ג:
לח ב ג מיי׳ פי״ז מהל׳ שבת הלכה ג סמג שם טוש״ע ל״ח סי׳ שסד סעיף ל:
לט ד ה מיי׳ פי״ז שם הלכה י וסמג שם טוש״ע שם ס״ב:

רבינו חננאל

מי שיש לו ב׳ בתים מב׳ צדי רה״ר עושה לחי מיכן ולחי מיכן וכו׳ עד אמרו לו אין מערבין רה״ר בכך וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא כלומר בלחי או קורה הא בדלתות מיערב אע״ג דאינן נגעלות. והאמר ר׳ יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה נגעלות בלילה חייבין עליה משום רה״ר פי׳ אע״פ שיש לה דלתות אילו [לא] היו דלתות נגעלות המטלטל בתוכה חייב משום מטלטל ברשות הרבים (וכל אבולי) [וכן באבולי] דמחוזא. **ופריק רב** יהודה הא דתנו רבנן לאר מערבין רשות הרבים עצמה קתני הכי קתני כיצד מערבין מבואות המפולשין לרה״ר עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן. חנניה אומר (בית שמאי אומר) [ב״ה אומרים] עושה דלת מיכן ולחי או קורה מיכן. וכיון דאוקימנא במבואות המפולשין לרה״ר אמר רב הלכה כת״ק ושמואל אמר הלכה כחנניה. **איבעיא לחנניה ואליבא דב״ה צריך לנעול.** ופשטנא אינו צריך מיהו צריך להיות דלתות ראויות לנעול ואם אינו נועל לא חיישינן. פי׳ מוגפות סגורות כגון (יגופו) [הגפת] הדלתות. טיימי סתומות טמונות. אבולי בלשון יון מבואות פי׳ עקום להדייפה עטפה. **ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא** דרמי עליה חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש וחומרי דשמואל דאמר הלכה כחנניי ואצרכוה דלתות. ומדשקיל וטרו כשמואל דאמר הלכה כחנניה ש״מ הלכה כשמואל בהא. **ואקשינן ומי עבדינן כתרין חומרי.** והתניא לעולם הלכה כבית הלל והרוצה לעשות כב״ש עושה

רב נסים גאון

כאן קודם בת קול כאן לאחר בת קול. בפירקין לקמן (דף יג) אמרו יצתה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל ובגמ׳ דבני מערבא (ברכות פרק א [הלכה ד׳] קידושין פ״א הלכה א יבמות סוף פ״א) היכן יצתה בת קול ר׳ ביבי בשם ר׳ יוחנן ביבנה יצאתה בת קול. ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול בבבא מציעא בפרק הזהב (דף נט) אמרו עמד ר׳ יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא לאמר וכבר

מסורת הש״ס עם הוספות

ה) לקמן כב. קפ״. **ב)** לקמן מ״. **ג)** ר״ה יד: חולין מג.: [תוס׳ סוכה פ״ב מוספ׳ עדיות פ״ב]. **ד)** [עיין תוס׳ ערכין דף כ: ד״ה מי שחליה]. **ה)** לעיל ה״. **ו)** פרק ז ה״ט. **ז)** לקמן יב.. **ח)** [לחי] דף יב.: [קורה] דף ה״. **ט)** דף יא.. **י)** [יומות יד.].

הגהות הב״ח

(ה) תוס׳ ד״ה וכי תימא וכו׳ ומוקי הכ״ל מהלכת דרך מבוי:

גליון הש״ם

תוס׳ ד״ה וכ״ת וכו׳ **דהשתא אפילו במבוי דלא הוי רוחב** י״ז אמה. עיין לקמן דף נט ע״ב תוס׳ ד״ה עיר אל ימיד:

תורה אור השלם

א) הֲחֻכָּם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ וְיָדַעְתִּי גַּם אֲנִי שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד יִקְרֶה אֶת כֻּלָּם: [קהלת ב, יד]

הגהות וציונים

ה) בכת״י ובדפו״ר הא **בדלת**. ולשון יפה הוא כדאמר עושה דלת מכאן ולחי וכו׳ (דק״ס ע״ש). ועי׳ מהדורא בתרא למהרש״א: **ג)** [גי׳ הרא״ש רבה בר **רב הונא**] (גליון): **ג)** [גי׳ רי״ף ורא״ש **או** קורה] (גליון) וכ״ה בכת״י: **ד)** [גיר׳ הרא״ש הלכה כחנניה **ואליבא דב״ה**] (גליון): **ה)** כך היא הגירסא לשיטת רש״י אבל לדעת התוס׳ (לעיל ע״א ד״ה רב) בשם ר״ח הגירסא ואצרכוהו **דלת** (עי״ש בתוס׳ וברשב״א וריטב״א שם) וכ״ה בכמה כת״י: **ו)** תיבות ״דרה״ר״ ליתא בכת״י ובדפו״ר: **ז)** ליתא בדפו״י: **ח)** בתוס׳ הרא״ש וי״ל **דלישנא** דלא בשמים היא **דקאמר** [ר׳ יהושע בב״מ שם] משמע וכו׳:

ליקוטי רש״י

משני צידי רה״ר. זו כנגד זו. לחי מכאן ולחי מכאן. בשתי פאות של אחד מן הבתים לחיכה בעלמא דקסבר רבי יהודה ב׳ מחיצות הוו רה״י מדאורייתא והא איכא שתי מחיצות מעליתא מחיצות של ב׳ בתים (שבת ו.). חייבין עליה. דעיר של רבים היא שאולסין הרבה בתין לה אצל עכשיו דלתותיה נעגלות לאו רשות הרבים שתיה כדגלי מדבר שהוא דרך פתוח כל שעה [לקמן קא.]. **תא חזי.** בא וראה [ע״פ ברכות כז: סב.]. **שייל ונפיק.** ונגמ ויוצא [ע״פ שבת לא: סט:]. **מקולי ב״ש וכו׳.** בעילוכין (לקמן ז.) מפרש לה במתניתא אחת שיש מקום שנוטין בה דברי בית שמאי להקל ומקום שנוטין בה דברי בית הלל להקל כגון כמה תקרון בשדה שלא הטמא באהל

ב״ש אומרים ד׳ מחיצות וב״ה אומרים מחיצה אחת וכן לגרפה נמצאו דברי ב״ש מקולין בגרפה ואומר עד שתסבר שתי מחיצות וב״ה מחמירין בה ומקילין לענין טומאה לומר שיהא שתסבה מחיצה אחת אינה מטמאה והאוחז בו קולי ב״ש וקולי ב״ה רשע שהרי דבריו סותרין זה את זה כדי להקל והאוחז בחומרי שניהם כשיל בתחך הולך הוא שאינו יודע להבחין על מי לסמוך אבל בב׳ מחלוקות שהקילו אלו בזו ואלו בזו אין כאן לא משום רשע ולא משום שלשה בפיה כב״ש ובכת כבית הלל [ר״ה יד:]. **בת קול.** כלאם המלה בפעמים וקול הסברה נשמע למרחוק [איוב ד, טז]. מידה הממוצע על כך [סוטה לג.].

ורבי יהושע. בפרק הזהב בגבא מציעא (דף נט:): **ואיבעית אימא.** הרוצה לעשות דקתני לא בית שמאי ובית הלל דווקא נקט דעל כרחיך כב"ה בעי למיעבד אלא אפלוגתא דשאר תנאי בעלמא קאי דפליגי בעלמא בשאר מילי כגון אלו[ד] מחלוקת דבית שמאי ובית הלל כלומר מי היכי דפליגי בית שמאי ובית הלל בדברי מחלוקתן: מכל מקום. בריית (לא)[ה] מתרצא וקשיא להרבי דעבוד כתרי חומרי: **הלכה.** כתנא קמא: **ואין מורין כן.** אלא כחגיגה דבעי לאתויי: **דשתרן אהדדי.** תרי תנאי דפליגי מר מחמיר ומר מיקל וטעמא דחומריה דמר בהאי הוי קולא בדוכתא אחריתי וטעמא דקוליה דמר בהאי הוי חומרא בדוכתא אחריתי מאן דעבד בהנך תרי דוכתי לחומרא מיקרי כסיל דהא חד טעמא הוא דהכא הוי חומרא והכא הוי קולא ואי ההוא טעמא סבירא ליה לעבוד כקוליה וכחומריה: **כגון שדרה וגולגולת.** של מת דאיפליגו בה לבית שמאי לא הוי חסרון אלא בד' טויות ואם חסרה טויא אחת עדיין מטמא באהל וגבי טריפה נמי לא הוי חסרון וכשירה והוי טעמא דבית שמאי חומרא לגבי מת ובית הלל דאמרי חסרון הוא הוי חומרא לגבי טריפה ומאן דעבד בטריפה כבית הלל וכבית שמאי במת הוי כסיל דהא סתרין עובדי אהדדי דהכא הוי חסרון והכא לא הוי חסרון: **השדרה והגולגולת.** גבי טומאת אהל במת תנן כמה חסרון בשדרה ותלה מתורת שדרה ותילון כשאר עצם כשעורה שאינו מטמא באהל: כמלא מקדח וכדי שינטל מן החי וימות מפרש להו בגכורות בפ' שלישי[ו]: **אבל היכא דלא סתרן חומרי אהדדי.** כגון הכא דפליגי בתרי מילי דתליין בתרי טעמי מר מחמיר בהא עקום ומר מחמיר בהא מפולש ולא סתרן חומרי אהדדי עבדינן: **שליקט אתרוג.** כל האילן קרוי אתרוג: **שני עישורין.** שניה יוצאה ושלישית נכנסת הואי שנה שניה לשמיטה מעשר ראשון ושני והשלישית מעשר ראשון ומעשר עני: **אחד כדברי בית שמאי.** דאמרי[ז] באחד בשבט ראש השנה לאילן וכבר נכנסת שלישית: **ואחד כדברי בית הלל.** דאמרי[ח] עד חמשה עשר בו לא הוי ראש השנה ועדיין שניה היא[ט]: **גמריה איסתפיק ליה.** וטוליה כב"ה עבד: **מחלוקת.** דמבואות המפולשין דת"ק וחכמים: **סרטיא ופלטיא.** שחיבן רה"ר כדאמרינן ביציאות השבת (שבת ד' ו.) איזהו רה"ר סרטיא ופלטיא סרטיא דרך הילוך בני אדם פלטיא רחוב לשווקים והיכא דשני ראשין מפולשין לרשות הרבים הוא דפליג תנאים ואמר בעי דלת: **בקעה.** כרמלית היא ואיסורא דרבנן הוא: (ו) **ומסיים בה.** רב יוסף משמיה דרב יהודה סתמא ולא פירש לו רב יהודה לרב יוסף ממי קבל הלי סיום דאם היה סוף המבוי הזה המפולש לרה"ר כלה לרחבה ודרך הרחבה היה המבוי מפולש שנפרץ כותל הרחבה שכנגדו לרה"ר*. רחבה היקף מלר שחחורי בחיס קרי רחבה ומוקפת חרבע מחיצות: **אין צריך בלום.** לתקן אותה פתיחה של לד הרחבה אלא ראש המפולש לרה"ר אתא לאשמועינן ומפולשין לגבי קולי דאי ברחבה סתומה לגמרי פשיטא דהא סתימה מעלייתא היא והא ליכא למימר דמשום בני רחבה איצטריך לאשמועינן דלא אסרי אבני מבוי ואפילו לא עירבו עמהן דהא נמי פשיטא דרחבה לא בעיא לערובי דסתם רחבה אין בה דיורין לגאת ולבא ואין תשמישה תדיר (ג) כדאמרינן בפרק שני (ד' כה.) מאן דאמר לבטולי מן המבוי לתוכה משום דלית בה דיורין והלכתא כרבינא לקולא דאמר בר מאומאה מעי ומזריקי ורחבה לא דוקא נקט והוא הדין לאחר שיש בה דיורין ועירבו אלא עובדא ברחבה היתה כדאמרינן לקמן עובדא הוה בדורא דרעותא כו'. כל כיסה ויליה דבתים שבהש"ס דרך האחר הוא ואחר לפני הבתים: **הא דר"י.** הא דסיימת משמיה דרב יהודה ולא פירש לך ממאן גמרה כדמפרש בריש הילמיה משמיה דרב הא סיומא ע"כ משמואל רבינא גמרה גמלוא

ואם נחמיר כב"ה לחשבו מת ולטמא במגע מת ולכשיטות לגמרי [אינו] מטמא באהל שכבר חסר כדי שינטל מן החי וימות. ואם כשנישלה ממנו חוליא אחת אינו מת אלא חי הוא [כב"ש] אינו מטמא במגע. אבל לטמויי במגע כב"ה ובאהל כב"ש לא אפשר דהא העיקר דסמכא דתרוייהו עליה כדי שיטול מן החי וימות ואי אפשר ג) להלן בשעה אחת לב"ש חי ולב"ה מת. וכיון ששינוו בטריפה נמי זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה שמפרכסין טמאין [אף] כזנב הלטאה שמפרכסת. ומי שנשלה ממנו חוליא אחת לב"ה כאילו התזוז ראשיהן: **יתיב רב יוסף וקאמר הא** דת"ר **כיצד מערבין** ואוקימנא במבואות המפולשות לרה"ר מחלוקת ת"ק וחכנייה בסרטיא או פלטיא מיכן. אבל סרטיא מיכן ובקעה מיכן עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן ומסיים בה משמיה דרב יהודה אם היה מבוי כלה

הגהות וציונים א) נ"א **דאמר** (גליון), וכ"ה בכת"י ובדפו"י **דאמר אין משגיחין** בבת קול (דק"ס, חכמת מנוח): **ב)** בכת"י ודפו"ר ולחי **או קורה** (וכן להלן בסמוך): **ג)** בכת"י ודפו"ר נוסף **ובושה צורת הפתח מבאן ולחי או קורה מבאן:** **ד)** בדפו"ר בשאר מילי **בעין** מחלוקת וכו': **ה)** נמחק ע"פ מהרש"ל, וכן ליתא בדפו"י ונשחבש בדפוסים המאוחרים, ובכת"י איתא כהגהן בריש"א **איתריין** (דק"ס): **ו)** ע"ל בפ' **ששי** (דף לז סע"ב), בדפו"ר בפ' **על אלו מוזמין:** **ז)** בכת"י נוסף **והפריש אם מעשר שני נמי:** **ח)** ת"י כ"י (גליון):

חשק שלמה על רבינו חננאל א) דברי רבינו כמסקנתן וגרסא דל"ל כגון שדרה שניעול ממנה חוליא בגא אלא לו שנעקר אלא מקום ומאי חוליא בה